

Frances Fortuin

Universiteit van Wageningen

Van Droom tot Uitdaging

Ik ben trots op Nederland als ik zie hoe ondernemers in dit dichtbevolkte land in de landbouw problemen weten om te zetten in unieke kansen

Het belang van innovatie. De steeds toenemende mondiale concurrentie met de snel opkomende economieën van Oost-Europa, Azië en Zuid-Amerika, gecombineerd met wereldwijde klimaat- en milieuproblemen maakt dat er dringend behoefte is aan nieuwe oplossingen om ons land ook op de lange termijn economisch concurrerend en tegelijkertijd gezond en leefbaar te houden.

Hoe belangrijk innovatie is voor het bedrijfsleven blijkt wel uit de Innovation Survey die in 2005 werd uitgevoerd door de American Management Association onder 1.396 CEOs en leden van de Raden van Bestuur van grote multinationale bedrijven. Meer dan 90 procent van hen beschouwt innovatie van essentieel belang voor de lange termijn overleving van hun bedrijf, maar tegelijkertijd geeft 85 procent aan dat hun bedrijf niet erg succesvol is in het uitvoeren van een effectieve innovatiestrategie (Jamrog, 2006). Hieruit blijkt hoe belangrijk het is dat er een gecoördineerd Nederlands en Europees innovatiebeleid tot stand komt. Vaak wordt innovatie uitsluitend geassocieerd met het op de markt brengen van nieuwe producten, en dat weer met meer industrie, en dat weer met weliswaar economische groei maar ook meer vervuiling, meer uitstoot van CO₂. Kortom, alle nadelige effecten van de consumptiemaatschappij. Innovatie is echter veel meer dan alleen het vermarkten van nieuwe producten. Innovatie is ook nieuwe manieren om die producten te produceren, nieuwe diensten, en nieuwe manieren om die producten en diensten aan de man te brengen, zowel in de profit als in de non-profit sector. Het Nederlandse innovatiebeleid zou zich ook op deze terreinen moeten richten. Ik wil in dit essay laten zien dat innovatie noodzakelijk is en ingezet kan worden om naast economische ook sociale en milieudoelen te bereiken en

daarmee een impuls geven aan de maatschappelijke discussie over de richting die het innovatiebeleid zou moeten inslaan om het te laten bijdragen aan een welvarend, duurzaam en ondernemend Nederland.

Het scheppen van een innovatieklimaat

Voor een goed innovatieklimaat is het niet alleen noodzakelijk dat excelleren mag en ondernemen wordt beloond, maar ook dat alle aanwezige talenten worden benut. Innovatie kan namelijk overal plaatsvinden, en is zeker niet beperkt tot de laboratoria van de grote industriële ondernemingen. Veel innovaties worden bedacht door gebruikers, hetzij doordat ze zelf gaan experimenteren om producten beter te laten aansluiten bij hun wensen, hetzij door nieuwe toepassingen te verzinnen voor bestaande producten of diensten. Het grootschalig gebruik van SMS is daar een goed voorbeeld van. SMS was oorspronkelijk ontwikkeld voor de telecombedrijven zoals KPN, om hen in staat te stellen hun klanten snel te informeren over storingen. Gebruikers ontdekten echter dat het ook erg handig was er zelf berichten mee te versturen en momenteel is SMS niet meer weg te denken uit het telecomverkeer. In mijn droom maakt Nederland veel meer gebruik van dit soort gebruikersinnovatie, door particuliere initiatieven te ondersteunen en een plek te geven in het algemene innovatiebeleid. Zo zouden bij projecten om de veiligheid in ziekenhuizen te vergroten niet alleen ontwerpers en medische staf, maar ook de kennis en het inzicht van verpleegkundigen en patiënten meer moeten worden benut. Een mooi voorbeeld van gebruikersinnovatie is te vinden in Tsjechië, waar blinden zelf een simpel systeem bedachten om zich in de openbare ruimte en het openbaar vervoer te oriënteren, wat inmiddels op veel Tsjechische stations is gerealiseerd.

Waar is Nederland goed in

Ik ben trots op Nederland als ik zie hoe ondernemers in dit dichtbevolkte land in de landbouw problemen weten om te zetten in unieke kansen. Een goed voorbeeld daarvan is de wijze waarop een aantal tuinders het probleem van de overmatige energieconsumptie in de glastuinbouw heeft aangepakt. In plaats van gezamenlijk een convenant op te stellen om de totale energieconsumptie van de glastuinbouw (nu ongeveer 10 procent van de totale Nederlandse gasconsumptie) stapsgewijs jaarlijks met een bepaald percentage te verminderen besloten zij zich te gaan richten op de ontwikkeling van een energieproducerende kas. Door een serie van innovaties, technologische vernieuwingen, maar meer nog het op een nieuwe manier toepassen van bestaande kennis, en een grote dosis ondernemerschap is het eerste prototype van de energieproducerende kas inmiddels in bedrijf. De daken van deze kas fungeren als zonnecollectoren waarvan ook woningen in de omgeving profiteren. In de zomer wordt overtollige warmte niet naar buiten afgevoerd maar in aardlagen opgeslagen en 's winters weer naar boven gehaald om de kas en bedrijven in de omgeving te verwarmen. Zo'n initiatief laat zien waar Nederland goed in is: gedurfd, slim en groen innoveren. In mijn droom gaan we dat op meer terreinen doen: wat dacht u van een wereld zonder verpakkingen?

Concluderend

De innovaties die Nederland nodig heeft zullen vooral op kenniveau en binnen netwerken moeten worden gerealiseerd. Voor het innovatiebeleid betekent dit dat wegen moeten worden gezocht waardoor bedrijven worden gestimuleerd om te innoveren door samen te werken met toeleveranciers, afnemers, concurrenten en kennisinstellingen. Food Valley

is een goed voorbeeld van een initiatief waarbinnen ondernemers en kennisinstellingen nauw samenwerken in een innovatiecluster. Om dit soort initiatieven te kunnen bemensen zal Nederland tegelijkertijd echter in moeten zetten op het stimuleren van individuele excellentie. In mijn 'Dutch dream' hebben daarom alle burgers, inclusief lammen, doven en blinden toegang tot alle openbare informatie, openbare voorzieningen, onderwijs en werk. Zonodig kunnen ze die toegang afdwingen door een beroep te doen op de grondwet. Want om ervoor te zorgen dat ons land in 2010 weer koploper is in de Europese kennis economie kunnen we geen mens missen.

Referenties

- Chesbrough H., 2003, *Open Innovation, The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*, Harvard Business School Press, Cambridge (Mass.)
Fortuin, F.T.J.M., 2007, *Strategic Alignment of Innovation to Business. Balancing exploration and exploitation in short and long life cycle industries*. Wageningen Academic Publishers, Wageningen, The Netherlands.
Jamrog, J.J., 2006, *The Quest for Innovation: A Global Study of Innovation Management 2006-2016*, Human Resource Institute, University of Tampa, Tampa, FL.
Omta, S.W.F., 2002, *Systeem-innovaties in Ketens and Netwerken*, Inaugural address, Wageningen University
Von Hippel, E., 2005, *Democratizing innovation*, The MIT Press, Cambridge (Mass.), London